

JUGO UVEK
OKREĆE
NA BURU

LAURA BARNA

■ Laguna ■

Copyright © 2018, Laura Barna
Copyright © ovog izdanja 2018, LAGUNA

Bog uvek aritmetizira.
K. G. J. Jakobi

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

SADRŽAJ

I DEO	9
DRVO ZA PORTRET OSTRVO 19. decembar 2015 – sredina avgusta 2016.	
II DEO	97
IZLOŽBA „7“ Beograd, Paviljon Cvijeta Zuzorić 29/28/29. septembar 2016.	
III DEO	137
DRVO ZA GITARU JUG MEKSIKO SITIJA OSTRVO BRESTOVA OKRUG SOĆIMOKO kasna zima 2016.	
EPILOG	187

**I DEO
DRVO ZA PORTRET**

**OSTRVO
19. decembar 2015 – sredina avgusta 2016.**

19. decembar 2015.

„Ajme, Gospe, di ćete taka golišava?“

„Do mora.“

„Šinjorina, ovdi ima i dice!“

Ostrvo je imalo unutrašnju logiku, i s tim sam morala da se pomirim. Iako je od početka bilo jasno da me ne prihvataju i ne žele stranca unutar svog Svetog kruga.

„Ostrvljani će te teško primiti, na to budi spremna, dovoljan je jedan njima nesimpatičan detalj, od kog posle prave famu. A lako ga nađu – tvoj hod, na primer... to će ih sigurno nervirati... Važno je da imaš razlog kojim ćeš opravdati svoja nezadovoljstva zbog odbačenosti. Za ovih deset godina, koliko dolazim ovamo, još me nisu prihvatili. I nije mi stalo, ali tebi hoće“, još prvoga dana, po dolasku na Ostrvo, rekao mi je kroz kiseo osmeh, ali sam mu u očima naslutila zabrinutost. Škripa točkića kofera lomila se i odbijala o kamene zidove dok smo se uspinjali uzanim uličicama do njegove Kuće. Zelene škure zatvarale su se za nama, a sa njih smicale senovite prilike koje bi mi

u stvaralačkoj dokolici zaličile na utvare i smesta bih stala da ih precrtavam u skicen-blok; sad sam ih primala kao ličnu pretnju. I neka turobna jeza uvukla mi se u kosu i kožu, čak je i mirisala na neizvesnost.

„Nikada nikoga nisam doveo na Ostrvo, dolazim uvek sâm. Sa gitarom. Ovo je mesto gde tražim novi ton u njenom telu. Drvo nikada ne umire, niti miruje, stalno izaziva, pogotovo ako ga podstiče mesto. A Ostrvo to odlično radi“, dodao je. Nisam bila sigurna da li se tada nasmešio ili je olizivao kaplje kiše sa nausnica. Slušala sam kako ponovo pevuši onu istu nevezanu melodiju, koju sam prvi put čula dok mi je zviždukao preko *Skajpa*; bezuspešno kao i sada. Pravio je pauze između tonova duže nego što mi se činilo smislenim, ali mu to nisam rekla.

„Mogu da nerviram jedno, dvoje, desetero, ali nemoguće je ići na živce celom Ostrvu“, odgovorila sam povišenim glasom i podigla pogled. Na prozoru naspramne kuće ugledah kuštravu glavu Dečaka, toliko jasno da sam imala osećaj da stoji preda mnom. Kaplje kiše sa krovnog venca padale su mu na neverovatno duge trepavice i caklile se po vrhovima. Podsetio me na balzamovanog lutka, i sumnjala sam da je stvaran, ili je mogao biti jedan od saveznika iz galerije likova koje sam verovatno sretala u raznim prilikama, pamtila im izraze i dorađivala ih posle po sećanju, smeštala u prostor slike koju je trebalo da ožive. Dečak s neverovatno dugim trepavicama je dočekao svoju ulogu, pomislih u trenu uhvativši njegov preteći izraz, zamućen kišom koja mi je igličasto prskala po licu, odmah potom i žensku ruku – munjevito je uvlačila kuštravu glavu i ukvašene trepavice u senku, žestoko

zalupivši drvenim kopcima; još dugo, uz cilik, njihala su se na sve jačem vetru.

Dečak je tamna ostrvska strana, nisam sigurna da li sam reči uopšte izgovorila, ali Ognjen se nije oglašavao, osim ravnomernog šljapkanja koraka, izmešanog sa škriptom i stenjanjem prepunjenih kofera. Povremeno bi kroz vlažne usne istisnuo zaostali zvižduk koji me je terao da se okrenem, i jasno sam mogla da vidim kako zvuk seče od kiše zgusnut vazduh i kako se oštre ivice zaobljuju i leluju nad našim glavama.

Mokar prsluk i farmerke predstavljali su mi već teret kog bih se rado ratosiljala. Pokušah da se u hodu koncentrišem na mantru kojom sam nekada, kao devojčica, mogla zaustaviti kišu, ali tada je splet okolnosti pravio privid ispunjenja želje, od kojeg sam se docnije nadimala veštičjom moći i nervirala sve, naročito majku.

Ognjen je i dalje koračao iza mene. Osećala sam njegov pogled na svojoj zadnjici, butinama i listovima koji su se ocrtavali ispod uskih farmerki.

„Imaš božanske noge“, bila je prva rečenica koju je izgovorio umesto svog imena. I taj obrt i potiranje uobičajenih fraza prilikom upoznavanja, tada su mi se začudo dopali. Nasmešila sam se, okrenula mu leđa i još zamašniji zanjihala kukovima. Počeli smo vezu flртом i na flertu ostali. *Signorina...*, rekao je šapatom na italijanskom i uhvatio me podruku, ne sačekavši da izgovorim svoje ime. Već tad je bilo jasno da ga on zna, isto kao što je znao mnogo pojedinosti o meni i time me je poštdeo konvencija, zbog kojih sam izbegavala velike skupove, naročito nova poznanstva.

Pred dvospratnicom, rekao mi je kratko: „Tu sam!“, i podigao glavu ka izlomljenom krovu. Kiša je već prestala da pada, i iznad Kuće se pojavio procep plavog neba. Bila je neobično izdužena, i iako ukleštena među prostranije kuće sa manjim dvorištima – nepopustljivo otmena.

U Kuću se ulazilo direktno sa ulice, preko dva, zbog kosine terena – kriva stepenika, što me podsetilo na Ešerove grafike na kojima su kao čardaci lebdela zdanja povezana izvitoperenim stepeništima i gelenderima, buneći geometrijsku logiku. Pažnju su privlačila i zelena dvokrilna vrata bez nadstrešnice, sa starinskom bravom sa zvekirom i gvozdanim brojem 17. Broj je stajao neuobičajeno u donjem desnom uglu, što me je nateralo da pogledam ulazna vrata susednih kuća. I ona su takođe farbana u zeleno, ali nešto zagasitije od njegovih. Nenumerisana.

„Samo su vrata original, doduše, malo sam belim razredio farbu, pa dreče. Ostale drangulije sam skupljao po selu. Broj je moj izbor, izliven u Kaliforniji po uzoru na preostale brojeve sa Ostrva. Turisti su ih sve razneli, kao suvenire. Ova Kuća je možda broj 17, a možda i 7 ili 77, ili nema nikakve veze sa sedmicom, to se više ne zna. Skoro svaka kuća je danas bezimena, a nekad je bilo obavezno da imaju brojeve urađene po istom, ostrvskom modelu“, udovoljio je mojoj neizgovorenoj ljubopitljivosti, ali i čuđenju zbog neprikladnog mesta na kom je prikucan broj.

„Mogu?“, upitala sam i, ne sačekavši odgovor, cimnula alku. Teško se odvojila od drveta i jedva čujno lupnula, prignječivši mi jagodicu kažiprsta.

„Okej, podmazacu je, ne koristi se, razumljivo da se ne najavljujem samom sebi“, pokušao je da se našali na

svoj račun, nabravši lice u grimasu, imitirajući moj izraz stegnut bolom od udarca. „Rekoh ti, u Kuću niko osim mene ne ulazi. I meštani je izbegavaju, nekad pomislim i da im je nevidljiva, i ja zajedno s njom“, objasnio je, naglo ispravio pognuta ramena i odgurnuo od vlage otežalo desno krilo vrata.

Osetio se zapah teškog mirisa memle i mediteranskih začina.

Bilo je zaista očigledno da u Kuću odavno niko nije ušao.

Već smo pokisli do gole kože, i trebalo je da skinem mokru odeću, izujem natopljene patike i raskomotim se. Procep plavog neba se uvećavao sve više, i delovalo je kao da će svakog trena izroniti sunce. Začudo, nisam osećala umor od puta, niti za kratko vreme izmenjana agregatna stanja: kopno–vazduh–kopno–voda–kopno. A i izraz Ognjenovog lica odavao je živost kakvu imaju vragolasta deca koja su prinuđena da skrivaju tajnu, ali im to zbog nestrpljenja ne polazi za rukom.

Crna ploča, na koju sam prvo nagazila, izazvala je još jaču jezu. Stresoh se od nakupljene hladnoće iako je unutra bilo kudikamo toplije. I već sam strahovala da su svi podovi u Kući obloženi mermerom, i videla sebe kako poskakujem kao mačka s crne na belu plohu, birajući zbog topline ipak svetle. Njegovo samoljublje ne bi se prepustilo baš tolikom mazohizmu, pomislih utešno prateći ga, premda je svaku zgodnu priliku koristio da se izuje i hoda bos, pa i po vreloom asfaltu ili oštrom kamenju i šljunku. Čak i na koncertima, svirao je bos, ne vodeći računa o značaju mesta a ni važnosti publike. „Može ti se jer si prešao granicu slave, ušao u rajsko dvorište obilja, ludog Hijeronima Boša“, rekla sam mu jednom tobože u šali,

ali sam bila smrtno ozbiljna, obuzeta srdačnom zavidljivošću koju je svakako morao primetiti. Ježila sam se od Bošovih detalja i načina na koji su pretrpavali prostor, šireći se u koncentričnim krugovima po platnu, i zbog samoukidanja perspektive – prestajao je biti prostor, bar po očekivanim, možda i naučenim merilima.

Namrštio se, svestan sopstvene važnosti, koja se ogledala čak i u hladnim odblescima mojih očiju.

„Jedino što ostavlja traga u našim životima su greške, i zbog njih se ne treba kajati. Svako stvara svoju priču u kojoj uvek postoji ravnoteža između sreće i tuge. Postoji i ravnoteža između naših svesnih odluka i sudbinskih događaja koje ne možemo kontrolisati“, izgovorio je sasvim bespotrebno, sa isforsiranom servilnošću koja mi tad začudo nije zasmetala, svesna da mi je opet nadmeno pretumbavao misli.

Šta je sreća, osim drskost razigranih želja, htedoh da dopunim, ali sam ćutke ušla u Kuću.

Kuhinja je, iako natrpana sitnicama, nalikovala kono-bama iz italijanskih modnih časopisa. I sve je stajalo tobože spontano, ali na pravom mestu. Čak su i šerpe, tiganji i lonci, okačeni o klinove na neobrađenoj dasci iznad kuhinjskih elemenata, visili poređani po veličini i oblicima – od najmanjih do najvećih, od okruglih do uglastih, po zakonima geometrije, što mi se učinilo nadasve ljupko za jednog samca, iako sam znala da je pobijao svaki navikom nametani red, praveći svoj – lični poredak.

Drveno stepenište vodilo je na sprat. Drvo je Ognjenov glavni adut, i nije bilo mesta mojoj sumnji. Pogledala sam ga iskosa sa izrazom najednom prispele nežnosti; nikad dovoljno prisno nisam umela da je pokažem, osim u

fleševima, ali i tada nespretno. Pratio je svaki moj pokret, i uvezivao ih u – Moj Pozdrav Kući, koji sam po inerciji prevela u skraćenicu MPK, i verovatno naglas izgovorila, što je s razumevanjem potvrdio umilnim osmehom kojim mi se načas uneo u lice. Oči su mu bile širom otvorene, u čudu, delovalo je da je nesvestan sopstvene moći.

Naš odnos je od početka bio nedefinisan, kao i sve u našim životima. Stajao je zaglavljen u obostranoj želji da umetnost pretpostavimo trivijalnostima svakodnevice i ostanemo slobodni i svoji, razumljivo, po prećutnom dogovoru – svak na svom koloseku, u svojim cipelama, jer bi drugi izbori bili narušavanje sopstvenog izbora. A bilo je očigledno da nam je oboma izbor bio umetnost: meni slikarstvo, njemu muzika. Akrobatskom veštinom izbegavali smo iskušenja za koja nismo imali hrabrosti ni takta da im se prepustimo. Ušao je u moj život ubrzo posle muževljeve smrti, ja u njegov posle razvoda. I polazili smo sa istih, gluvih i nemih pozicija, ne želeći jedno drugom da čačkamo po prošlosti, niti da tumačimo traumatična mesta pokrivena uramljenim uspomename, smatrajući ih promašajima ili fijaskom, izazvanim višom, nikako ličnom silom. Bilo je lakše zakopati ih duboko u sebi, i dlanovima utapkati žarišne tačke. Svakom se desi da u životu pogreši ili napravi gluposti, izbrojive na prste jedne ili obe ruke, a nama bi i stokraka hobotnica bila malo, jer upornim istrajavanjem na umišljenim životima pokrivanim umetnošću, do guše smo se zatrpavali malerima. I to je bilo opšte mesto, sa odsustvom kajanja, i upravo ta bezobzirnost, možda i sebičnost ili kukavičluk, još snažnije nas je vezivala.

Nekad na glupostima gradimo uverenja!, zatutnjao mi je iznenada u glavi eho majčinih reči, ali sam ih ignorisala.

Smestila sam se u sobu koju mi je namenio – ispod njegove. Bila je čista, ali zbog blizine zidova okolnih kuća, prilično mračna. Najjača svetlost dopirala je sa stepeništa koje je vodilo do sobe na mansardi, i nije me čudilo da je baš nju izabrao za sebe. Lice prostora krije deo ljudske duše i srca njihovih sopstvenika. Jedan prozor sa lica gledao je u zid obrastao bugenvilijom, i već navikla da odoka procenjujem prostornu perspektivu, ispružila sam kažiprst i smesta procenila da bih, izvivši telo, uz mali napor mogla dotaknuti prepletene olistale grane, koje su, zaklonjene mrtvim uglom, ostajale suve. I ta spoznaja da je Ognjenova Kuća deo malobrojnog bratstva magijskih prostora širom sveta, kao tajnih mesta na kojima su se daleko od božjeg prsta i očiju gomile obavljali lični obredi vlasnika i poručioaca, učinila je da se osećam privilegovanom. Princip je bio isti ili donekle isti: kroz matematički uređen otvor, na koji je padao levkasti snop svetlosti istog intenziteta i danju i noću, i u svim vremenskim prilikama i neprilikama, ni kap kiše se nije mogla probiti do tla. I kroz taj otvor je stalno strujao svež vazduh a da se nije moglo odrediti odakle tačno dopire, kao ni poreklo svetlosti ili zvuka. Katedrale su imale mnoštvo takvih tajnih mesta, s kojih se iz podnožja uspevalo širom otvorenih očiju posmatrati kišovito nebo a ostati suv suvcijat, i iako senzacionalno otkriće još iz antičkog doba, ipak je ostao kao izum anonimnih arhitekata i graditelja. Ubrzo su kuće s takvim tajnim mestima postale deo pomodarstva, mahom poručitelja – mecena, moćnih vladara, pa i diktatora, za razne namene, gdekad i za masonske ili spiritualne

rituale i seanse, mada uglavnom za bahanalije i orgijanjanja, ali dešavalo se i iz straha pred počinjenim grehom – za osame i iskajavanje krivice. Postojanje takvih mesta u kućama za stanovanje bila je ipak retkost, i to što je jedna od njih dopala Ognjenu, a preko njega i meni, podupiralo je moja teoretisanja o mestu koje privuče baš osobu kojoj je i namenjeno ne bi li odradila ono što joj je dosuđeno.

Prišla sam uzanijem i višem prozoru, okrenutom ka krovovima i burom podignutim morem. Spajalo se s nebom i ta spojnica je izazivala nemir kojim sam instinktivno primala Ostrvo i njegove stanovnike. Kiša je ponovo počela da pada. Lik Dečaka kao venecijanska maska titrao mi je pred očima, menjajući iz časa u čas fizionomiju i izraz meko osenjen trepavicama.

„To ti misliš“, nastavio je, činilo se, odavno prekinutu misao i dobacio mi svoju vijetnamku. Skinuo je mokru odeću, izuo se i tako nag ličio je na drvo sasvim prirodno izraslo nasred sobe. „Ne obraćaj pažnju – ovo je uobičajeni pozdrav Kući!“, pojasnio je spazivši moju nedoumicu. „Ti se ipak ogrni, inače, ima da sliniš do leta...“, saučesnički je ukrstio ruke i protrljao ramena, usiljeno se stresao i nastavio pređašnju misao: „Ostrvo diše jednim plućima, i to onog najjačeg. Nerviraš gradonačelnika od starta, morala si to skužiti, još na rivi, bilo je tako očigledno. Ne vole iznenađenja, gundaju na svoj način, uglavnom bez reči, gestovima i kolutanjem očima – probaj jednom da ih pratiš, i videćeš – mrsko ih prihvataju, pogotovo ne zdravo za gotovo. A ti sa mnom... velika si nepoznanica od koje zaziru, navikli da na Ostrvo dolazim samo sa gitarom. A navika je opasna zamka. Uostalom, u njegovom si dvorištu, *mia bella signorina*. Pa sad – snađi se! A možeš

ti to – samo kad hoćeš – bolje i od Šeherezade. Kako god da te bace, dočekaš se na noge!“, glasno se nasmejao sopstvenoj dosetki, što baš i nisam smatrala umesnim, pogotovo ne smešnim u tom trenutku.

Ostrvo = dvorište!, umesto tarabama, omeđeno morem koje mu fluidnošću pojačava misteriju, a i moć. Nepodnošljiva simetrija o kojoj nisam htela da razmišljam. Mamila me svetlost koja mu je osvetljavala potiljak kao oreol. Ispeh se nekoliko stepenika i uvirih u mansardu. Obuzeo me najednom neki do tada nepoznati mir koji, verovala sam, više ništa neće moći da ugrozi. Budući događaji počinjali su sa mesta na kom sam stajala kao potpora mom unutarnjem svemiru. Kuća je ličila na njega, njegova soba je ličila na njega, mirisala je na tajnu, na marihuanu, muški parfem, lišaj, koru i srž drveta. Tragao je za misterioznim pojavama i nalazio ih u svemu što ga je zanimalo, naročito u ljudima, prodirući u suštinu kroz njihove oči, u koje bi se, čak i nepristojno, gotovo preteći zagledao. Od gitare je polazio kao od Kuće, kao od Sobe, kao od Ostrva. I sad je tragao za živim drvetom koje će mu otvoriti nove tonove i put do mene.

Na desnom zidu, osvetljenom mutnom svetlošću sa prozora s komarnikom, spazih gitaru u crnoj futroli, nalik malom sarkofagu. Sasvim dovoljno za prvi susret s njegovim prostorom. Radoznalost je zaustavljena kao koska u grlu, osetila sam kako me jačina svetlosti guši. Pažljivo se pridržavajući za gelender, hodajući unatraške, vratih se u svoju sobu. Bilo mi je najednom vrelo u glavi; mir koji me maločas prožeo, sad me je sve jače stezao u zagrljaj. Skinuh perjani prsluk, duks, grudnjak i gaćice,

navukoh čarape koje je izvukao iz fioke noćnog ormarića i tutnuo mi ih u ruke, a da mi je promaklo kad. Ogrnula sam njegovu vijetnamku preko golog tela. Dosezala mi je bezmalo do kolena, iako su mi rukavi bili taman, i pomislih kako nije uvek loše imati preduge ruke, što je poricala moja majka, zabrinuto mi mazeći laktove i nadlaktice, kao da pokušava da ih sabije na meru poželjnog ili očekivanog navikom.

Zagušljiv vazduh pojačavao je polumrak, u kom sam se uvek osećala bolje. Vrelina u glavi pomalo je zamenjivala trezvenost, a u ovim trenucima i te kako mi je bila potrebna. Kao da je sve postalo izoštrnije, sa jasnijim konturama, da bih atmosferu svog novog prostora primila kao realnost u kojoj ću provesti izvesno vreme. Sa mesta na kom sam stajala mogla sam sagledati svaki deo svoje sobe. Bila je svedena, s nekoliko komada nameštaja, očišćena od detalja, koji bi me inače zbunjivali i odvlačili mi pažnju. A sumnjala sam da ju je namenski preuredio za moj dolazak, vodeći računa da značaj predmetâ nema i za mene istu važnost kao za njega.

Krevet sa noćnim ormarićem na kom je stajala uglasta lampa i pepeljara puna školjki, stolica podvučena pod radni sto ispod prozora sa pogledom na krovove koji su se kaskadno spuštali ka moru, i štafelaj naspram prozora s bugenvilijom, bili su sav nameštaj te prilično velike prostorije. Štafelaj je delovao kao tek izašao iz stolarske radionice majstora Đepeta, i pretpostavljala sam da je to bilo iznenađenje koje mi je u šiframa nagoveštavao još u avionu, na letu za Ostrvo. U udubljenju na zidu, na koje se udaralo pravac sa stepeništa, zaklonjenom teškom

draperijom, improvizovana je ostava sa policama i uzanim a dubokim vertikalnim ormarićem sa metalnom šipkom i nekoliko ručno savijenih ofingera od žice. Na njih bi trebalo okačiti finije stvari, mada ih na Ostrvo nisam ponela. I već sam videla kako se sadržina mog kofera razmestila i ispunila svaki delić kamufliranog bunkera, čak složena pod konac, što je višak urednosti koji mi nije bio svojstven. Zidovi su bili prazni, bez ijedne drangulije, slike ili reprodukcije, i znala sam da ih je raščistio za izložbeni poligon, gde ću moći postaviti svoje tek oslikane radove.

Ognjenova pažnja i isforsirana obzirnost vratili su me unutar njem miru izazvanom silama Kuće koja će, još tad sam bila ubeđena, biti saučesnik u navođenju događaja zbog kojih sam se našla na Ostrvu. Ili je bila pokriće, sigurno utočište od efekata događanja u koje sam, čim sam kročila na Ostrvo, bila upletena.

A gradonačelnik nas je jedini dočekao dok smo brodićem pristajali na levu, slabije naseljenu obalu. Tramontana je nanosila talase na krmu i pljuskala ih u penušavim kapljicama po njegovom glomaznom telu. Bilo je jasno da je naduvan. Klataći se uz prepreden osmeh, s mokrom cigaretom koja mu je virila skraja usana, umesto pozdrava, kao da se pravda, stao je da deklamuje kako se od pamtiveka vodi ljuta bitka između levog i desnog dela, i kako ih je i ta prirodna podela podelila na levičare i desničare, i kako su im mesta razdvajanja, ni manje ni više nego dva priljubljena groblja, koja su zbog takmičenja najuredniji i najčistiji delovi Ostrva. „Osim cestice ka živog graničara“, naglasio je značajno i nastavio povišenijim tonom. „I mrtvi se ka nešto šepure, s leševa mire neraščišćeni računi

familijarnih testamenata, buja sve od mirisa i smradova, ka ničija zemja, i to najviše na grobjima. A volin sidit na grobjima, mal na jednom mal na drugom, ka pravi gradonačelnik malog mista.“ Preko čela pala mu je ivica mokre kabanice, na momente, od težine, dosegala je do vrha nosa. Prepredeni osmeh ostao mu je slepljen na licu kao maska. Ispljunuo je s gađenjem opušak, zgazio ga, a ja sam videla kako je bela papirna zmijuljica izmigoljila pod njegovim martinkama i stala da mu se uspinje uz gležnjeve. Otresao je nogu i zgazio ponovo opušak, besno ga utrljao u raspuklinu kamena. U njegovom izrazu još tada sam osetila neprijateljstvo. Nije zadržavao pogled na mom licu duže od trena, ali i to je bilo dovoljno da dopustim da mi se nelagoda razlije telom. I nije bilo sumnje da će mi se pri svakom susretu s njim vraćati isti – neprijatan osećaj, a ja ću ga, ne želeći dalje da upadam u nevolje, zatečena na tuđoj teritoriji, prikrivati pomirljivim smeškom, kojim sam upravo nastojala da prikrijem zbunjenost.

„Ognjene, u tvojoj sam kući!“, nisam odustajala.

„A moja kuća je u njegovom dvorištu, *capito?*“

I dalje je stajao go nasred sobe. I pomislih kako mu je telo, iako je odavno premašio pola veka, očuvano kao u dvadesetogodišnjaka, i kako su mu vretenaste mišice zagospodarile torzom hvatajući se ukoštac s vremešnošću, i kako je pravo čudo da ga do sada nisam naslikala.

„Ne, niti ću razumeti!“, viknuh da bih odagnala lascivne misli. „Ako gradonačelnik nije vlasnik Ostrva nego njegov demokratski izabrani serviser, o čemu onda pričamo?“

„Ne razumeš jer upoređuješ s normalnim okolnostima. Ali ovde ništa nije normalno! Naslućuješ kako je sve

počelo, kako uopšte počinje na ovakvim mestima – ni iz čega, iz Haosa, a od tad se malo šta promenilo, osim što je Haos s vremenom obuzdan strahom i zakonima koje donose baš oni koji se najviše i boje. Strah se u prirodnoj izolaciji prenosi neizgovorenim testamentom, i on upravlja zajednicom, svejedno kojom i u kom uređenju, sistem je identičan s manjim modifikacijama – čisto udžbenički, *mia bella signorina*. Što veći strah, to veća sigurnost da će se poštovati zakoni i održati plemenski poredak sa starcem kao sistemskom glavom. A to je ostrvski gradonačelnik. Nema praznika, crvenih slova, nedelja, svetih krava, svaki dan ima istu važnost, i može da bude i bezimen, nikog se ne tiče. Jedino stranci remete prividan ostrvski mir; otvaraju se zatvorene igre od kojih su meštani preigrani, od upornog zatvaranja. A pravilo je jedno: igrati po njihovim pravilima, ili nikako! I najsrećniji su kad izmišljaju igrače, zaokruženi u sopstvenu akva-fantazmagoriju. Stvarni igrači komplikuju redosled umišljenih situacija od kojih grade nisku nepostojećih života, posle i serijal utvarnih prizora. Čuvaj ih se, sklona si im!“, na čas je napravio pauzu kako bi pojačao značenje zapovedne opaske; delovalo je da savršeno vlada situacijom i zna o čemu govori. „Ovde se bezimeno vreme igra bezimenim akterima! To bi bar kao slobodnjak trebalo da razumeš“, pogledao me je iako nije očekivao moju reakciju. A ja sam pomislila kako ga želim, upravo sada, tu na podu, iz kog je izrastao i izvijao se kao divlje drvo. „Izolacija je od ovog Ostrva napravila friz-stanje – iluziju, a njene žitelje mizantropima – opsenarima. Je l' ti sad imalo jasnije?“, upitao je i dodao mirnijim tonom: „Ostaćeš ovde neko vreme sama.“

Umorna od slušanja priče, čiju je bizarnost isticala sve jača vlaga koja se širila od kamenih zidova i drvenog patosa, nisam imala nameru da mu protivrečim. Sve snažnije me je privlačio.

Nije bio svestan ćutanja.

„Odgovara ti soba?“, pitao je iznenada.

„Dobro je što je prazna, inače bih od jutra do mraka fizikalisala“, nasmejala sam se prijatno zatečena pitanjem koje je moglo da nas skrene sa teških tema. „Kažu da žene smiruje premeštanje nameštaja. Ta vrsta fizičkog napora izaziva u njima klonulost i najsićušnijeg razdraženog nerva, potkožno škakljanje koje prija, mada mi sve to miriše na spekulaciju.“

„A šta je s muškarcima?“, pitao je više da mi ne prekine misao nego što ga je zanimalo njen ishod.

„Žene su sklonije takvim nadražajima; muškarci ih primaju kao nametnuti balast od kojeg bi kukavički da zbrišu.“

„Došla si na Ostrvo. Ovde i ustanovljene teorije valja preispitati“, kao da je stavio tačku.

Ispeh se na vrhove prstiju i poljubih ga u desno oko. Igralo je i iskričilo od nestrpljenja da što razumljivije objasni gde sam. Podvukao je ruku pod vijetnamku i obgrlio me oko struka. Prsti su mu bili vrela i lepili se na moju nadraženu kožu. Vraćajući se unazad, vukao me je do kreveta. Noge su nam se ritmično ukrštale, kolenima smo ih širili, trljajući unutrašnje strane butina, kao u igri tanga. Gledala sam kroz tavanicu kako se na mansardi gitara smanjuje i kako je proždire crni sarkofag, što je godilo mojoj načetoj sujeti. Učinilo mi se da je jedna kap zasijala na bodlji bugenvilije kao suza. Osluškiivala sam dobovanje kiše po krovu i šumno oticanje kišnice u oluke, mešalo se

s našim teškim disanjem. Naglo me je privukao na svoje telo, usne pripio uz moje. Bile su vrele i slane.

januar–februar 2016.

„Treba mi drvo.“
 „Sss... slkk... kkk...?“
 „Super, pa ti sve razumeš.“
 „Slik...!“
 „Šta je slika osim daske i boje?“

A nabrojala bih mu još zajedljivih doskočica iza kojih su se krili zahtevi – ali nije bilo potrebno. Mladić je razumeo i ono što sam iz dosade, ponekad i pristojnosti, prećutivala. Čitao je misli, pun prirodnog samopouzdanja. U pogledu sam videla iskrenu radost, i laknulo mi je što ću na Ostrvu imati bar jednog dobronamernog, iako nemuštog sagovornika. Govorio je očima, potpomagao se mumlanjem i gestikulacijom, što bi me u nekim drugim prilikama iritiralo – na Ostrvu ne. Imao je tempo koji mu je priličio, i osećaj za vreme koji je sam uspostavljao. Svest da ga posmatram njegovom duhu davala je oštrinu kakvu imaju geniji. A Mladić možda i nije bio mladić – genije svakako ne – osim što je tako izgledao. Sav urastao u zamršene zlatne lokne, lica belog i sjajnog kao alabaster, zaumnog izraza, nalikovao je na odmetnutog anđela-hermafrodita, bez godina, pola i identiteta. Starosnu dob sam

doduše procenjivala po rukama, koje su bile male kao da su pripadale detetu, i taj raspar sa zdepastim telom izazivao je moje divljenje pred očiglednom asimetričnošću i poigravanjem s navikama.

----- Original Message -----

From: Nevena Mirovic

To: la-la-tra-lala

Sent: Sunday, January 18, 2016, 23:19

Subject: Bez zaj... please

Milice moja, uozbilji se, nemoj da kasniš, radi i radi, i ne zaboravi, u toj vukojebini si poslom, ma moli te tvoja Nevena, ode mi glava ako se ne pojavimo 28. septembra u 7 u Cvijeti, s postavljenom izložbom. Uskoro događaj najavljujemo u medijima kao ekskluzivu.

nm

Pomisao da mi je Ognjenovo odsustvo došlo u pravom trenutku izazivala je blagu grižu savesti, ali nije pomučivala zadovoljstvo što sam sama u Kući. Nevena je bila dobru duh koji me podsećao zašto sam na Ostrvu, što mi je bilo potrebno zbog svakodnevnih digresija koje su me odvlačile od stvarnog cilja. A činilo se da je vizija ubrzano sazrevala i mogla je postati kobna realnost i pre vremena, uobrazilja koja se tek donekle uspevala kontrolisati. Iako sam je puštala da samovoljno otvara slučajeve, kao tarot, sklanjajući se pred fatumom po senovitim ostrvskim čoškovima.

Koncept izložbe prikazao se kao labava skica još dok smo prvi put brodom prilazili Ostrvu, premda tada nisam

bila svesna posledica koje će proizvesti. Broj 7 mi se motao po glavi od Beograda, i znala sam da ću njegovo značenje iskoristiti u pravom trenutku, i bila sam bar u tom pogledu smirena, verujući da ću taj trenutak osetiti na vreme i razumeti ga na način na koji je jedino bilo moguće. Ognjenu o tome ništa nisam govorila, iako sam po zagonetnom izrazu, koji je s vremena na vreme iritirajuće rumeneo njegove jagodice i čelo, slutila da i on zna da će me mesto opsesti i da će nam dešavanja na njemu konačno definišati sudbine. Oboje smo tražili ono za šta smo verovali da jedno drugome možemo dati, ili uzeti.

Dolazim tek krajem februara. Sorry. Nije samo jedan student, ipak je više kampa-njaca. Ne sumnjam da si se snašla i nadmudrila Ostrvljane. Izluđuju me vrućine u Cal. Kaktusi jedino uživaju. Melodija koju tražim stavlja me na muke. Ecco! OgTn

Primila sam poruku na *Viberu* u nedoba, i sliku nekoliko čovekolikih kaktusa iz njegove bašte okupane suncem. Očigledno je zaboravio ili je zanemario vremenske zone, iako sam tu bezobzirnost bez ljutnje smesta potisnula pred pomišlju da će me još neko vreme ostaviti samu i dati mi dovoljno prostora da iscrtam skice kompozicija koje sam planirala da prenesem i postavim na šest dasaka. Ionako sam odlučila da ih, kad za to dođe čas, sve prislonim na zidove i istovremeno ih oslikavam, obavezno klečeći ili iz čučnja. Taj položaj mi je zbog bolova u kičmi bio najnesnošljiviji i nije mogao trajati duže od desetak minuta,

što je bilo sasvim dovoljno da postavim grubi crtež bez ikakvih motiva. „Čučanj je jedino dobar za akvarel, tad nema mnogo mogućnosti za ispravku“, često je upozoravao moj muž, zatičući me zgrčenu pred štafelajem. A meni je od bola u kičmi više smetala njegova briga, koja je budila sve vreme lažnim pravdanjima potiskivanu majčinu brigu. I tad sam ih oboje prezirala, jedina dva iskreno mi naklonjena bića, ne sluteći koliko sam time sebe prezrela, impulsivno okrećući glavu od ljubavi, nudeći je bezuslovno slici. I pomisao da su Ognjenova i moja glava u ovom trenutku na dva kraja sveta ispunila me radošću zbog koje ću se do večeri verovatno kajati.

Visoke vratnice Mladićeve kuće, sa stolarskom radionicom pod terasnom pločom, jutros su bile odškrinute tek da se kroz njih moglo provući, iskosivši telo. Pogledah preko zardalih šiljaka na terasu, ali nikoga na njoj nije bilo. Ispod vojničke šatre sušilo se pet dasaka. Onu najsuvlju ostavio mi je sinoć pred vratima, kako sam ga molila, želeći da je metrički osetim. Odmah sam je unela u svoju sobu i postavila na promaju, ispod prozora koji je gledao na bugenviliju. Slaba svetlost curila je linijom Zlatnog preseka do sjaja izglačane smrekovine, širila se potom vodoravno linijom horizonta, koja je u preseku odavala utisak idealne harmonije krsta.

Osetih iznenada u stomaku prijetnost.

Pred noćasnjim naletom jugovine, koja se već izvesno vreme osećala u vazduhu kao bolest, odlučila sam da prenesemo i ostale daske u Kuću, i ostavimo otvorena ulazna vrata, bez bojazni da će se rashladiti, iako sam u svoju sobu iz kuhinje podigla plinsku peć i držala je upaljenu

tokom noći. Mladić je već obradio svako drvo zasebno, vodeći računa o dogovorenim formama i dimenzijama, koje sam mu više ovlaš izdiktirala, iščitavajući sa kartona skicu konstrukta s brojevima, ali ih je on svejedno zapamtio; sumnjala sam – pre vizuelno. Dletom je zaošlo ivice i išmirglo lica do sjaja, iako to od njega nisam tražila, čak sam se nosila mišlju da oslikam neobrađeno drvo, vodeći računa o strukturi žila i pravcima širenja niti, ali i rasporedu godova. Radio je lako i bez tenzije, ćutke, kao da je podučen pravilima pripreme podloge za slikanje, za šta sam sumnjala da je takvo iskustvo mogao steći u porodičnoj radionici. Doduše, nisam ni želela da ga remetim. Pustila sam da uradi ono što je mislio da treba, ceneći kao nemalu slučajnost baš njegovu ulogu u ishodu nečeg što sam već smatrala sudbinskim projektom – mojim i Ognjenovim.

Ispuh se na terasu, očekujući da će Mladić i ovoga puta instinktivno nanjušiti moje prisustvo. Nastojala sam da izbegnem susret s njegovima, koji su me od početka smatrali ostrvskim uljezom. Pritvornu ljubaznost povezivala sam sa zahtevom njihovog jedinca, ili je možda bila dovoljna njegova želja da učine ustupak i bar škrto sa mnom komuniciraju. Vetar je šumno gužvao ceradu; zvuk se mešao sa udarima lopte, premda Dečaka danima nisam videla u blizini. Gubio mi se iz vidokruga, čim bih pokušala da mu upratim hod i nazrem izraz pod trepavicama, i tek bih povremeno uočila obris koji bi uz zaglušujuću buku promakao pred ulaznim vratima i kuhinjskim prozorom, strmoglavljujući se ka obali mora. Nedugo potom, zvuk bi se širio sa vrha ulice, i tad bih kao kroz maglu gledala kako se prvo primiče deformisana senka koluta,

potom i krakata spodoba nalik suvoj grani. Klimanjem glavom uz saučesnički smešak Mladić bi mi potvrđivao da vidimo isti prizor, što me je privremeno smirivalo i odvlačilo od pomisli da sam zaražena ostrvskim ludilom, iako svesna da jedan jurodivac nije merilo zdravog rasuđivanja.

Ne znam šta bi Ognjen rekao da je kojim slučajem mogao da vidi impregnirane daske, ali mislim da bi ga porazilo preuzimanje zaštitničke uloge drugog muškarca, na šta njegova sujeta nije bila spremna. I sumnjala sam da bih i ja reagovala slično, možda isto kao i on, vođena ženskom histerijom – čak i žustrije.

Iako sasvim suve, daske su i dalje mirisale na smolu. Slutila sam od početka da je Mladić morao biti u dosluhu sa biljkama, naročito drvećem, i da su se na neki volšeban način saglašavali ne bi li ubrzali proces sušenja i olakšali modelovanje. Često sam razmišljala da je i u dosluhu s vetrovima, jer otkad sam došla na Ostrvo, duvali su ili bura ili jugovina, a i oni, činilo se, u zavisnosti od potreba mojih vizija.

„Sss... slkkk... kk...“, čula sam kako cedi kroza zube slova koja su tek u nagoveštaju otkrivala moje zanimanje. Okrenuh se, srećna što sam ga uspela prizvati. Nisam znala koliko je dugo stajao iza mene, nesvesna ni dužine svog boravka na terasi, ali primetih kako zadovoljno prati svaki moj pokret dok sam dlanovima i obrazima prevlačila preko glatke površine drveta, ne plašeći se neobrađenih mesta i oštrog iverja koje bi mi se moglo zabosti u lice. Imala sam poverenja u njegovu preciznost, mada više u saučesništvo s predmetima; na neki opsesivno podatan način bio im je odan, a svest o lakoći njihova postojanja i svrsi prenosio je i na mene.